

טרולים, ערפדים או האביר המושיע

זווית ראייה חדשה וחדשנית למסחר בפטנטים

מאת: עו"ד נעמי אסיא*

אפשר לראות את "טרול הפטנטים" כמין אוליגרך מבוגר ועשיר המתחתן עם נערה יפה מאד, צעירה ממנו בדור או בשניים. האם הוא ערפד הנצמד לעלומיה של בתולה? או שמא אביר המציל נסיכה מחיי עוני ודלות? האם הטרול, אותו רוכש/קונה/אוגר פטנטים חדשים, הוא ערפד המוצץ את דם הממציא? אחד שבעברית ניתן לכנותו "עלוקת פטנטים", או שמא, כמו שהמשבחים מתארים, האם זהו אביר עטור בשריון נוצץ המציל את הממציא משיני המצוקה ומאפשר לו להמשיך ליצור בביטחון? כל זה שייך לתפיסת העולם החדשה המפרידה בין הפטנט למוצר, בין הרעיון ליישום... הפטנט ניצב בפני עצמו, כמטבע עובר לסוחר.

לעיתים הפטנט מתואר כ"כביש אגרה המאפשר לממציא לנוע במהירות וביעילות, תמורת תשלום, אל היעד הנכסף".

העידן החדש של הפטנטים

בראשית העידן החדש הזה של הפטנטים, בתוך גל המשפטים והתביעות נגד ההפרה, יחד עם ההון העצום הנדרש לכל הפרוצדורות האלו, טבע עורך דין אמריקאי בשם פיטר דטקין [Peter Detkin] את המושג "טרול פטנטים".

דטקין היה מנהל מחלקת רישום פטנטים בחברת אינטל בעת שהחברה הותקפה, בראשית העשור הראשון של המאה העשרים ואחת, על ידי צונאמי של תביעות על הפרות פטנטים.

המושג טרול פטנטים נתפס כשליילי ומבזה ועורך דין אחר בשם רימונד נירו משיקו הגיש תביעה משפטית נגד דטקין בשל הטבעת סטיגמה של מנצלים על קבוצה שלמה של חברות ועורכי דין העוסקים בתחום זה.

טרול, על פי ההגדרה של דטקין, הוא מי שעושה הון מפטנט על ידי הגשת תביעות בגין הפרה. הוא רוכש פטנט שלא למטרות ייצור ויישום 'ואורב' לחברה או עדיף - מסופר חברות שיפרו את הפטנט ומטריית הגנתו. אז הוא מסתער מן המארב ותובע את החברה/חברות בסכומי עתק בגין הפרה.

הסטטיסטיקה היבשה מראה כי בשנים 2004-2009 עלה בארה"ב מספר התביעות בגין הפרת פטנטים ב-70%. תביעות פטנטים הן 'עסק' במחוז מרשל במזרח טקסס. בית-המשפט שם התמחה בתחום ויש אלפי תיקים פעילים.

לדעתי, לאור ההתפתחויות בתחום, אני מאמינה כי המושג השליילי מטעה.

רבים טוענים כי מי שהופך את הפטנט לסוג של סחורה עתידית, מבצע פעולה לגיטימית וחיונית.

טרולים או תחום עסקי חדש?

נתן מירולד (Nathan Myhrvold) אשר בעבר כיהן כטכנולוג הראשי של מיקרוסופט, הוא מייסד ונשיא איי.וי, "אינטלקצ'ואל ונצ'ארס" [Intellectual Ventures] - חברה המתמחה ברכישת פטנטים.

בכתב העת העסקי של הרווארד פרסם מירולד מאמר בשם "הרעיון הגדול: למנות את יוריקה" הוא

ההתחלה - בית אבא

השורשים

חלק מיהודי קרקוב, ואבי ביניהם, הגיעו למחנה ההסגר בפּלשׁוב שבשיפולי הרי קשימינוק.
כבר בתחילה היה הרישום המקצועי של אבי קשור בתעשיית הסודה, אך מקצועו הוסב ל-'מכונאי'. הוא עבד עם שולץ אחיו במסגרייה במחנה. "ליד המסגרייה," סיפר אבי, **יעקב יאנק לזר**, "היה מקום איסוף ציוד - מכוונת וכלים שהשתייכו ליהודים והוחרמו על-ידי הגרמנים. באחת הפעמים שעברתי שם, ראיתי פתאום את כל הציוד והמכוונת מבית החרושת לסודה וגזז של אחי יוסף מטרנוב וצץ במוחי רעיון איך לקשר את הציוד עם עבודתי במחנה ולהיפטר מהמסגרייה. הממונה ומנהל המטבח של האסירים ושל אנשי האבטחה וה-0.0.0. דאג גם להבאת סודה וגזוז למפקדים. הוא היה יהודי יקה בשם מאיה. הצעתי לו שאייצר בעצמי סודה שאותה אספק לו. הוא שמח לטפל מבחינה מנהלית בהשגת האישור, כי הרי 'הגלגלים חייבים לרוץ' למען הניצחון. כך הקמתי במחנה בית חרושת לסודה. "המקום שיעדתי ל'מפעלו' שלי היה בביתן הקירור על יד המטבח, מקום שהיה מיועד לעשיית בלוקים של קרח. אחי שולץ ואני עברנו מתקן של עובדי מסגרייה לתקן של עובדי מטבח, והוטל עלינו לספק קרח. סודה וסיפונים לקנטינה, לוויילות הקטנות באזור מגורי הקצונה, וכמובן לוויולה המיוחדת של מפקד המחנה, הקצין אמון גט. סיפקנו סיפון סודה מיוחד גם לביתן הדוקיף וכך זכינו בחופש תנועה בכל המחנה.

הסמל המקצועי של המעמד המיוחד שרכשנו לנו כ"סודאואסער-מאן" היה בלון או סיפון.

אני, נעמי, נולדתי שנתיים אחרי עליית הוריי ארצה. אז כבר החל אבי לתכנן את מכשיר הסודה הביתי שיכבוש את הארץ ויחדש את המסחר בנוזל ממנו התפרנסו הזררים עוד בקרקוב. **אולי חש אבי כי הוא חב את חייו לסודה. תמיד האמין שידיו הן שהצילו אותו. כששאלו אותו, 'מה המקצוע שלך', תמיד ענה, 'מכניקאר', כמו היה הידע העומד לרשותו תכונה גואלת.**

המאפיינים של אבא ושל כל הממציאים...

אבא תמיד לקח ופרק דברים. אחר כך הרכיב. גלגלים וכאלה. תיקן הכל בבית ובמו-ידיו בנה, התקין, שיפץ, שכלל. אדם שמרוכז לגמרי במטרה הטכנית שלו. משימתי. עקשן כמו פרד. ננעץ במטרה ולא מרפה. אחר כך ראיתי שזה קיים אצל ממציאים רבים, אצל פטנטאים, כי בלי זה אי אפשר עקשנות של מאמין פנאט. קיימת האמירה הזאת, המדויקת: לפעמים, כשאתה מתייאש, נכנע, חדל מאיזה מאמץ ממושך, אינך יודע כמה קרוב היית למטרה.

אבא לא הפסיק. הוא ייצר את הסודה, המיצים והגלידות שלו וחיפש כל הזמן איך לשכלל את הכל. התאימו לו הייצור, הטכנאות. בכסף היה רע מאד. ניהול עסקים לא התאים לו כלל. שירות לקוחות לא היה בשבילו. אני זוכרת טן הילדות משפטים שניהל בחרי אף ואיך תמיד נלחם במישהו: תחנות רוח, בתי משפט, שותף, בעיה נכנית. הוא היה איש חזק תמיד, בלי פשרות. דון קישוט זועם. ממש לא איש של עסקאות טיעון או פשרה.

אני מספרת את זה פה גם כי במשך השנים שלי בתחום הקניין הרוחני, נתקלתי שוב שוב בבני דמותו. ידי זהב, עקשנים, בלי פשרות. וחשאים מאד. הוא מעולם לא דיבר בגלוי על ההמצאה. כאילו המשיך איזו סודיות, משם, מן העבר האפל. מן המקום שבו הסתרת הכל כדי לחיות. אם הוא היה בעניין, זה היה מין מנטרה. לא היית יכול להזיז אותו לשום דבר אחר. נדמה לי שהיה רגוע רק כשעסק בהמצאה עצמה. היה שקוע באותו עולם פרטי לגמרי שבו שלט בכל, בלי אף אחד, וחתר למטרה.

אחר כך כשראיתי את הדבר עליו עמל כל כך הרבה לילות, את התרשימים שנשלחו למשרד רינהולד כהן וששילם עבורם כל גרוש שחסך מאיתנו ומעצמו, הבנתי שהמציא את הסיפולוקס לפני כולם. ייצור סודה בבית. הדבר שהציל את חייו הפך לדבר מה שכל אחד יוכל לעשות בעצמו, מכשיר ביתי, ואחר כך גם המציא דבר שקראו לו מסחטה חשמלית. מכשיר לריסוק וסחיטת ירקות ופירות. גם כן ביתי.

אבל מעולם הוא לא הצליח. לא שיווק, לא מכר. אחרים הצליחו במקום בו כשל. אחרים יצרו תעשייה משגשגת של סודה ביתית. לא הוא. התרשימים נותרו בבידום. גם האבטיפוס שבנה מחפצים וחלקים שמצא. לא היה מי שישווק את החכמה שלו, מי שיגן עליו. **אולי לכן נעשייתי מה שאני. כדי להגן על דומים לו ואחרים. ללמוד באיחור טרגי את מה שיכול היה להגן על האיש שילד אותי והגן עליו...**

מגיש שם כתב הגנה תקיף על התעשייה החדשה אשר מממנת ממציאים [הרווארד ביזנס ריווי; מארס, 2010]. עד תה, רכשה חברת איי.וי. כ-30 אלף פטנטים והיא מעסיקה כ-650 עובדים. גופים עסקיים מובילים כמו: גוגל, מיקרוסופט, סוני, אינטל עצמה, נוקיה, אפל, אי ביי, ואף קרנות פנסיה גדולות השקיעו סכומי עתק בחברה זו. לאותם גופים משקיעים ניתנת גישה למאגר הפטנטים העצום של איי.וי. כדי להגן על עצמם מפני תביעה אפשרית בגין הפרת פטנט. את כתב ההגנה שלו פותח מירולד כך: "חברתי נתפסת באופן מוטעה. תוארנו כטרולים. אך כל מה שאומרים עלינו כיום, כבר אמרו בשנות ה-70 על תעשייה חדשה אז בתחום הקניין הרוחני, תעשיית התוכנה. שלושה עשורים מאז, הפכה אותה תעשייה שתוארה כלא בטוחה, רעועה וכיוצא בזה, לאחת התעשיות הרווחיות ביותר בהיסטוריה האנושית. כשם שלפני 30 שנים הפרידו את התוכנה מהחומרה והתוכנה הפכה לתעשייה בפני עצמה, כך היום עסק ההמצאות יעבוד טוב יותר אם יופרד מהייצור ויתפתח בעזרת שוק ההון".

הוא ממשיך וטוען: "יש השואלים כיום מה ההבדל בין טרול לבין באפט? שניהם דגים במים עכורים כדי לדוג אוצר. מה ההבדל בין השקעה בפטנטים שטרם מומשו לבין השקעות באפט בנדל"ן?" בשצף קצף מפרק מירולד את האשמות המוטחות בו ובמסחר הפטנטים החדש.

רוכשי הפטנטים הסדרתיים שזכו לשם רע בקרב הציבור, מתקבלים היום אחרת עקב תפיסה חדשה של 'מוצר' הפטנט - תפיסה אשר הולכת ורווחת בארה"ב. השינוי התפיסתי בא הודות לאנשים כמו מירולד וחברות רווחיות מאד כמו אר.פי.אקס.

(RPX Corp) אשר לאחרונה הונפקה בבורסה האמריקאית. ארה"ב היא מולדת הטרולים, אין להם כיום טריטוריה אחרת ועם הצלחה קשה להתווכח...

ערך הפטנט הוא ערך בפני עצמו

הפטנט זוכה לעדנה כערך בפני עצמו, במנותק מן המימוש.

אולי בזה תמצא התשובה ללא מעט קושיות שהועלו בספר זה: לקשיים במימוש, בהקמת צוות, בהגנה על פטנט בהעדר אמצעים, בסיכוי הקלוש של ממציא בודד לאתר מיישם/זם מתאים/צוות/חברה יעילה ועוד. יתכן כי אלו שכוננו בעבר טרולים מעודדים את הממציא ואת יכולת ההמצאה בהורידם מעל גבו את עול ההוכחה.

בשנים האחרונות מוכרתי פטנטים ישראלים בסכומים הגיעים בין מאה אלף דולר לשלושה מיליון דולר לפטנט. בשנת 2008 נמכרה חברת אקס. אי.וי. הישראלית העוסקת באחסון מידע לחברת י.ב.מ. העולמית בכ-300 מיליון דולר. אקס.אי.וי. נוסדה במשרד שלי על ידי בוגרי מחזור 14 של תכנית "תלפיות", ובעת מכירתה היו באמתחתה כ-70 בקשות פטנטים אשר הוגשו במשך חמש שנים מאז היווסדה.

לתיק הפטנטים של החברה הצעירה היה משקל נכבד לצורך שקלול שווי החברה.

גם המתנגד החריף לטרולים, דטקין, מיתן, עם הזמן, את דעותיו מאז הקרב באינטל. הוא מדבר עכשיו על פטנטים כגשרים או ככבישי אגרה שמובילים לא רק לרווחיות, אלא גם לריבוי הזדמנויות עבור חברות, מכל גודל, ואף עבור ממציאים בודדים.

מומחה אחר בתחום, ברוס ברמן, נשיא גוף הייעוץ העסקי ברודי-ברמן בניו יורק, אדם המרבה לעבוד עם ממציאים, יוצא כיום נגד מיתוסים שצמחו במשך שנים רבות סביב הפטנטים. בספר, אותו הוא ערך: "לגרם לחדשנות להשתלם: אנשים הוהפכים קניין רוחני לערך של בעלי מניות" הוא מפרק את המיתוס הראשון כי פטנט צריך להתממש בהמצאה.

לא נכון. **פטנט יכול להתקיים בלי להתממש ולהיות בעל ערך מסחרי בפני עצמו. אפשר למנף אותו ולהשתמש בו כמו בכל סחורה עתידית או נדל"ן.**

מיתוס אחר אומר שלא נחמד לתבוע על הפרת פטנט. לא נכון. **עצם הפטנט זה רישיון לתבוע על הפרתו.**

הוא מדבר על **הפטנט והמוצר שמתקיימים בשני מסלולים נפרדים.**

• פטנט חזק לא בהכרח משיג מוצר מוצלח. הצלחת המוצר תלויה לא פחות בדרישות השוק וביתרון היחסי שלו.

• רישוי פטנט, אומר ברמן, הוא מו"מ עם המדינה שמעניקה לממציא עשרים שנות הגנה כדי שיגלה את המצאתו כך שיכול ליישמה.

יצירת שוק וגיוס הון למימוש ההמצאות

מירולד מאיי.וי. טוען כי העולם זקוק כיום לקרנות הון-ההמצאות, כמו שהסטארט-אפים זכו לקרנות הון הסיכון שלהם כדי להתפתח.

"יש אי הבנה עמוקה לגבינו, כאילו אנו טרולים מזיקים שמנסים לנצל חברות חפות מפשע, אבל האמת היא שאנו יוצרים שוק והון פרטי עבור ההמצאות". הפטנט נפרד מהמוצר, כפי שהתוכנה נפרדה בשנות ה-70 מהמחשב.

בארה"ב של היום סחר הפטנטים, הנפרדים ממוצרים, מקיים תזרים עסקאות הולך וגדל. חברת מייקרוסופט, למשל, רשמת כשלושת אלפים פטנטים בשנה. היא עצמה גם מוכרת רישיונות לגופים אחרים. י.ב.מ. רשמת כחמשת אלפים פטנטים בשנה. מכירות הפטנטים של החברה מהווה כרבע מן ההכנסה השנתית שלה, רוח שהיא כמעט נקי מהוצאות. לעיתים מוכרות חברות עסקיות חבילת פטנטים בתחום מסוים - שוויה של כל החבילה יחד מכניס לחברה יותר מסך כל מרכיביה בנפרד.

זה הוא עולם חדש שבו מוצג הפטנט שחוף כמו יצירת אמנות במוזיאון: אדם יכול לקבל השראה ליצירת ישי ממנו, או לנסות לרכוש פטנט שיאפשר לו לממש את חזונו או לרכוש פטנטים כדי להמשיך בפעילות הנוכחית...

חברת נורטל העמידה למכירה פומבית 6,000 פטנטים. את ארסנל הפטנטים רכש איגוד של כמה חברות, ביניהן אפל ומייקרוסופט, תמורת 4.5 מיליארד דולר. לאחרונה גוגל רכשה ב-12.5 מיליון דולר את תיק הפטנטים של מוטורולה מוביילטי. למוטורולה יש מאגר פטנטים בין הגדולים בעולם ואילו לגוגל הצעירה אין מאגר נכבד. גוגל מתמודדת מול מספר חזיתות משפטיות, בעיקר על רקע מערכת ההפעלה אנדרואיד. נראה כי סכומים אלו יתווספו למוצרים הקיימים, ולא דווקא לבניית מוצרים חדשים. ■ ■ ■

*עו"ד נעמי אסיא היא בעלת משרד עורכי דין, עורכי פטנטים ונטוריונים נעמי אסיא ושות'. הקטע האמור הוא פרק 9 מתוך ספרה "על פטנטים, מלאכים וטרולים" שייצא בקרוב לאור. www.computer-law.co.il; www.patentech.co.il

נעמי אסיא ושות' משרד עורכי דין, עורכי פטנטים ונטוריון Naomi Assia & Co. Law Offices Patent Attorneys and Notary

www.computer-law.co.il

עו"ד נעמי אסיא

נעמי אסיא ושות' - עורכי דין, עורכי פטנטים ונטוריונים, היו אחד המשרדים המובילים בישראל בתחומי הקניין הרוחני וההיי טק.

למשרד, אשר נוסד ב-1987, ניסיון רב שנים בתחומי הקניין הרוחני, דיני המחשבים ודיני האינטרנט, זאת לצד מומחיות בתחום המשפט המסחרי ודיני התאגידים. שילוב זה מאפשר למשרד להעניק ללקוחותיו מעטפת שירותים משפטיים כוללת, בין אם מדובר מבוססות בתחום ההיי-טק ובתחומים אחרים. חברי הצוות המקצועי בנעמי אסיא ושות' לומדים ומגיבים במהירות לשאלות המשפטיות להן הם נדרשים, יודעים לייצר פתרונות מקיפים עבור לקוחותיהם, והכל תוך הענקת יחס אישי ותשומת לב ראויה לקהל הלקוחות. המשרד מלווה את לקוחותיו משלב ייזום העסק והקמתו, דרך פעילותו השוטפת ורישום קניינו הרוחני ועד לגיוס השקעות.

למשרד היכולת והניסיון לפעול בשיתוף פעולה עם משרדים אחרים על מנת לספק ללקוחות ייעוץ, ליווי וייצוג משפטי ממוקד בתחומי הקניין הרוחני, דיני המחשבים ודיני האינטרנט.

למשרד מחלקת ליטיגיה המתמחה בייצוג לקוחות במסגרת סכסוכים בתחום הקניין הרוחני ובתחום המסחרי.

